

УПРОВАДЖЕННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

*Васецька Л.І., канд. пед. наук,
Соловійова О.В., канд. наук держ. упр. (Запоріжжя)*

У статті розглядається питання розвитку вищої освіти, формування нової моделі навчального процесу у нефілологічних закладах вищої освіти України, який забезпечено ефективними технічними засобами: комп'ютерами, інтерактивними дошками, проекторами, дисплеями тощо. Проте можливості таких засобів використовуються не у повному обсязі. Причин цього, на нашу думку, декілька. По-перше, створено недостатньо електронних підручників, електронних посібників та інших електронних навчально-методичних матеріалів, які б забезпечували реалізацію навчальних цілей на різних етапах вивчення мови іноземцями, зокрема, на довузівському етапі навчання. По-друге, розроблено недостатньо методик зі створення названих матеріалів та роботи з ними. По-третє, необхідно обґрунтувати методичні принципи ефективного використання презентаційних мультимедійних навчальних матеріалів. І, насамкінець, розробити методичні прийоми і засоби раціонального використання електронних навчальних матеріалів у річищі комунікативного підходу до викладання нерідної мови іноземцям. Комплексне використання презентацій відповідає не тільки сучасним світовим моделям освіти, а й сучасним вимогам тих, кого ми навчаємо. Таким чином, використання мультимедіа у навчальному процесі – це перспективний напрям організаційно-методичної роботи щодо вирішення проблеми раціональної та ефективної організації навчання іноземців на довузівському етапі, а також щодо підвищення їхньої мотивації до вивчення нерідної мови.

Ключові слова: інноваційні технології, когнітивна структура, мультимедіа, нова парадигма вищої освіти, педагогічні технології.

Васецкая Л.И., Соловьева О.В. Внедрение мультимедийных технологий в учебный процесс: проблемы и перспективы. В статье рассматривается вопрос развития высшего образования, формирования новой модели учебного процесса в нефилологических учреждениях высшего образования Украины, который обеспечен эффективными техническими средствами: компьютерами, интерактивными досками, проекторами, дисплеями и др. Однако возможности таких средств используются не в полном объеме. Причин этому, по нашему мнению, несколько. Во-первых, создано недостаточно электронных учебников, электронных пособий и других электронных учебно-методических материалов, обеспечивающих реализацию учебных целей на различных этапах изучения языка иностранцами, в частности, на довузовском этапе обучения. Во-вторых, разработано недостаточно методик по созданию таких материалов и работе с ними. В-третьих, необходимо обосновать методические принципы эффективного использования презентационных мультимедийных материалов. И, наконец, разработать методические приемы и средства рационального использования электронных учебных материалов в русле коммуникативного подхода к преподаванию неродного языка иностранцам. Комплексное использование презентаций отвечает не только современным мировым моделям образования, но и современным требованиям тех, кого мы обучаем. Таким образом, использование мультимедиа в учебном процессе – это перспективное направление организационно-

методической работы по решению проблемы рациональной и эффективной организации обучения иностранцев на довузовской этапе, а также по повышению их мотивации к изучению неродного языка.

Ключевые слова: инновационные технологии, когнитивная структура, мультимедиа, новая парадигма высшего образования, педагогические технологии.

Larisa Vasetska, Olga Solovyova. Implementation of multimedia technologies in the educational process: problems and prospects. The article deals with the issue of the development of higher education, the formation of a new model of educational process in non-philological higher schools. It is noted that the new model of educational process is focused on active modernization of education, improving the quality of education, more efficient use of training time and satisfying the needs of each student in accordance with his individual abilities through the use of information technologies in the educational process.

Today the task of most linguistic departments and language training centers for foreign students of higher education in Ukraine is to search and develop innovative teaching technologies and advanced forms and methods of teaching students, the introduction of the results of advanced world scientific schools into the practice of teaching non-native language.

The urgency of the problem lies in the fact that in today's demanding and rapidly changing environment, the level of education depends to a large extent on the effectiveness of the introduction of modern technologies into learning, based on new methodological principles, modern didactic principles and psychological and pedagogical theories. Of course, computer does not replace the teacher, but is only a means of carrying out a pedagogical activity, his assistant. However, it should be noted that when using multimedia, the role of a teacher changes significantly: he begins to use teaching time more effectively, focusing on individual assistance to students, on the discussion of information, on the development of their creative approach.

Despite the large number of new educational technologies, one should not consider any of them as self-sufficient. Perhaps the one that integrates a complex of achievements of several methods, that is transformed depending on the methodological preferences, the content of the discipline, the equipping of the educational process, the level of students, the level of professional training, will be the most effective.

Key words: cognitive structure, innovative technologies, multimedia, new paradigm of higher education, pedagogical technologies.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сьогодні Україна здійснює перехід до нової парадигми вищої освіти, зорієнтованої на підготовку фахівців відповідно до європейських освітніх стандартів. Завданням більшості мовних кафедр та центрів мовної підготовки іноземних студентів ЗВО України є освоєння інноваційних навчальних технологій та прогресивних форм і методів навчання студентів, упровадження результатів передових світових наукових шкіл у практику викладання нерідної мови. Впровадження у навчальний процес нових навчальних технологій є умовою раціональної та конструктивної організації цього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання проблеми. Теорія та практика інтерактивного навчання, впровадження інтерактивних технологій широко та обґрунтовано представлена у численних наукових працях (Л. Васецька [3], Н. Лалак [4] та ін.). І. Мартинова [5] досліджувала запровадження інноваційних педагогічних технологій як засобу розвитку творчого потенціалу педагога; Г. Михненко [6] вивчала інформаційні ресурси системи дистанційної освіти у вищій школі; використання інформаційних технологій у процесі формування комунікативних навичок іноземних студентів досліджувала О. Ткаченко [7].

Метою дослідження є розроблення моделі навчального процесу, орієнтованої на активну модернізацію освіти, більш ефективне використання навчального часу і забезпечення потреб кожного студента відповідно до його індивідуальних можливостей завдяки використанню у навчальному процесі інноваційних технологій.

Актуальність дослідження полягає в тому, що у сучасному вимогливному та швидкозмінному світі рівень освіти значною мірою залежить від результативності запровадження у навчання сучасних технологій, що ґрунтуються на нових методологічних засадах, дидактичних принципах та психолого-педагогічних теоріях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміст понять «педагогічні технології», «навчальні технології» став активно досліджуватися ще із середини 60-х років ХХ ст. Наслідком цього дослідження стало багатofункціональне тлумачення цих понять. Наприклад, на сьогодні існує більш ніж 300 визначень поняття «педагогічні технології». Останнім часом педагогічну технологію розуміють як нові наукові підходи до аналізу й організації навчального процесу («технологія навчання», «технологія навчального процесу», «освітня технологія»). У науково-методичній літературі часто зустрічаємо поняття «інноваційні педагогічні технології» або «сучасні нові освітні технології». Слідом за більшістю вчених визначимо поняття «педагогічна технологія» або «технологія навчання» як засіб реалізації змісту навчання, передбаченого навчальними програмами, як систему форм, методів і технічних засобів навчання, що забезпечують найбільш ефективне досягнення освітніх цілей [1].

Термін «інновація» (лат. *innovation* – оновлення) означає процес, результатом якого є новий якісний продукт (система, технологія, товар чи послуга), у нашому випадку таким продуктом є нова навчальна або педагогічна технологія. Пошук шляхів удосконалення освітніх систем через інноваційні педагогічні технології може йти, на думку В. Бондаренка та інших дослідників, за кількома напрямками розробки таких концепцій: 1) оптимізації навчального процесу; 2) розвитку начального процесу; 3) розвитку навчального закладу, його реструктуризації та реформування; 4) формування нового типу навчального закладу; 5) використання у навчальному процесі інформаційних технологій [2].

На сучасному етапі розвитку вищої освіти спостерігаємо формування нової моделі навчального процесу. Навчальний процес на кафедрах багатьох закладів вищої освіти України забезпечено різними ефективними технічними засобами: комп'ютерами, інтерактивними дошками, проекторами, дисплеями тощо. Проте ці засоби використовуються, на жаль, не у повному обсязі їхніх можливостей. Причин цьому, на нашу думку, декілька. По-перше, створено недостатньо електронних підручників, електронних посібників та інших електронних навчально-методичних матеріалів, які б забезпечували реалізацію поставлених навчальних цілей на різних етапах вивчення мови іноземцями, зокрема, на довузівському етапі навчання. По-друге, розроблено недостатньо методик зі створення названих матеріалів та роботи з ними. По-третє, необхідно обґрунтувати методичні принципи ефективного використання презентаційних мультимедійних навчальних матеріалів і, насамкінець, запропонувати методичні прийоми і засоби раціонального використання електронних навчальних матеріалів у форматі комунікативного підходу до викладання нерідної мови іноземцям.

Комплексне використання презентацій як дидактичного і технологічного засобу навчання та контролю під час аудиторної і позааудиторної роботи студентів відповідає не тільки сучасним світовим моделям освіти, а й сучасним вимогам тих, кого ми навчаємо.

Таким чином, використання мультимедіа у навчальному процесі – це перспективний напрям організаційно-методичної роботи щодо вирішення проблеми раціональної та ефективної

організації навчання іноземців на довузівському етапі, а також щодо підвищення їхньої мотивації до вивчення нерідної мови.

Мультимедійні продукти надають широкі можливості для навчання. Основними можливостями та перевагами мультимедійних засобів у разі їх застосування у навчальному процесі є:

- одночасне використання студентом декількох каналів сприймання інформації у процесі навчання, за рахунок чого досягається інтеграція інформації, що надходить різними органами чуття;
- можливість симулювати складні мовленнєві ситуації;
- візуалізація абстрактної інформації шляхом динамічного представлення процесів.

Як показала практика, широке застосування названих технологій здатне різко підвищити результативність активних методів навчання для всіх форм організації навчального процесу: як на етапі самостійної підготовки студентів, так і на лекціях і на практичних заняттях.

З досвіду роботи, ми можемо сказати, що ефективно використовувати навчальний матеріал із мультимедіа-презентацією не лише на практичному занятті, а й під час відпрацювання студентом пропущеного заняття: студент має можливість підготувати й освоїти пропущений мовний матеріал більш якісно, якщо цей матеріал подано у новій формі з використанням мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття матеріалу. Завдяки застосуванню в мультимедійних продуктах і послугах одночасної дії графічної, аудіо (звукової) і візуальної інформації – ці засоби володіють великим емоційним зарядом і активізують увагу студентів.

Можна запропонувати кілька основних аспектів застосування комп'ютерних навчальних систем як засобів оптимізації мовної підготовки іноземних студентів під час проведення різних видів занять із мови.

По-перше, у процесі навчання аудіювання лекції за фахом або під час проведення лекції з курсу «Країнознавство» викладач, маючи обмежений час, пояснює основні поняття та викладає текстову інформацію, дає вказівки, завдання з роз'ясненням, надає чіткі алгоритми виконання завдання або освоєння мовного матеріалу. У цих умовах для підвищення якості й ефективності

збільшується значення візуалізації навчальної інформації. Лекції у форматі Power Point підвищують наочність, інтерес до теми, що вивчається, полегшують сприйняття, допомагають структурувати новий навчальний матеріал.

По-друге, мультимедійні презентації навчального матеріалу активно використовуються на різних етапах практичних занять: як на етапі введення нового матеріалу, так і на етапі перевірки освоєння вивченого матеріалу. Побудова процесу навчання із залученням аудіо-коментарів, відео, анімації дозволяє поступово, крок за кроком роз'яснювати найскладніший матеріал, а музичний супровід приносить естетичне задоволення.

У результаті використання мультимедійних презентацій якість і рівень засвоєння студентами навчального матеріалу істотно зростає. Зазначають позитивне гальмування процесу забування і стабілізацію відтворення студентами навчальної інформації з часом. Виявилася тенденція зростання темпів засвоєння знань студентами тих груп, де заняття проводилось із використанням нових засобів навчання.

По-третє, під час самостійної аудиторної або позааудиторної роботи у комп'ютерному класі, а також в аудиторії, де встановлено інтерактивний проектор, уможливується реалізація індивідуального підходу – нові інтерактивні технічні засоби дозволяють студентам працювати з кольоровими ілюстраціями та анімацією, аудіоматеріалом у своєму ритмі, формувати навички самонавчання, самоконтролю та пошуку інформації.

І, насамкінець, викладачі можуть використовувати комп'ютерні програми як засіб для об'єктивного оцінювання і визначення рівня мовної підготовки студентів-іноземців під час проведення контролю та як засіб економії часу на виявлення прогалин у знаннях студентів на етапі перевірки засвоєння мовного матеріалу або у процесі самостійної роботи на практичному занятті. Для студентів самостійна робота на комп'ютері стає особистісною і важливою, коли тестування вивченого мовного або мовленнєвого матеріалу є засобом самовиявлення помилок і роботи над ними та, безумовно, дає впевненість у високій об'єктивності оцінювання. Все це позитивно впливає на підвищення рівня знань студентів та мотивацію до вивчення мови.

На практичних заняттях із мови у класі з мультимедійними засобами навчання можна використовувати програми Learning-

apps, Smart Notebook і Kahoot. Усі необхідні дії у вправах виконуються на екрані за допомогою спеціального маркера. Ці програми дають можливість створювати різні види інтерактивних завдань: – Image match – «Відповідність»; – Key word match – «Ключове слово»; – Multiple choice – «Множинний вибір»; – Category Sort – «Поділ на групи»; – Sentence arrange – «Упорядкування». Такі завдання викликають зацікавленість студентів, а їх виконання потребує менше часу, ніж аналогічні вправи в зошитах.

Також у мультимедійному класі викладачі активно використовують відео ролики з ситуативними діалогами на побутові теми для розвитку навичок спілкування та аудіювання за допомогою занурення у мовне середовище. Використання мультимедійного проєктора надає такі переваги: викладання для цілого класу, демонстрація завдання перед тим, як студенти почнуть працювати самостійно, презентація нової теми, написання нотаток, які можна зберегти і роздрукувати або розмістити на веб-сайті, огляд і повторення в кінці дня або розділу, показ відео і анімацій поперх існуючого зображення.

У комп'ютерному класі можна використовувати автоматизовану систему Ratos для створення текстових тестових завдань x-TLS. Програма містить значну кількість алгоритмів контролю знань і навчання на основі тестових завдань та завдань на основі малюнків.

Отже, активне використання мультимедійних технологій у практиці викладання нерідної мови іноземцям відкриває як нові можливості для оптимізації навчального процесу на цьому етапі, так і ставить перед викладачами-методистами завдання, спрямовані на розробку нових форм і методик викладання іноземної мови.

Відомо, що комп'ютер не замінює собою викладача, а є лише засобом здійснення педагогічної діяльності, його помічником. Проте, зауважимо, що під час використання мультимедіа істотно змінюється роль викладача: він починає більш ефективно використовувати навчальний час, зосередивши увагу на індивідуальній допомозі студентам, на обговоренні інформації, на розвитку у них творчого підходу.

Висновки. Узагальнюючи вищевикладене, з упевненістю можемо констатувати, що не зважаючи на численність нових

навчальних технологій, не слід розглядати будь-яку з них як самодостатню. Можливо, ефективною буде та, що інтегрує у собі комплекс досягнень декількох, які перероблено і трансформовано залежно від методичних уподобань, змісту навчальної дисципліни, оснащення навчального процесу, складу студентів, рівня професійної підготовки тощо.

Перспективи подальших досліджень полягають у подальшому вивченні особливостей використання мультимедійних технологій для навчання іноземних студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонова О.С. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема / упоряд.: Філімонова Т.В., Тарнавська С.В., Орищенко І.О. Київ, 2015. С. 8–15.
2. Бондаренко В. Інноваційні технології як фактор розвитку сучасних інформаційних комунікацій інформаційно-аналітичного обслуговування дистантних користувачів бібліотеки. *Наукові праці Національної бібліотеки України України ім. В.І. Вернадського*. Київ, 2011. Вип. 32. С. 207–221.
3. Васецька Л.І. Навчально-методичний комплекс як основа оптимізації мовної підготовки іноземних студентів у нефілологічному ВНЗ (із досвіду роботи кафедри мовної підготовки ЗДМУ). *Новітні педагогічні технології у викладанні мов іноземним студентам: зб. матеріалів Всеукраїнського науково-методичного семінару (Харків, 16 лют. 2017 р.)*. Харків: ХНАДУ, 2017. С. 45–52.
4. Лалак Н.В. Інтерактивна модель навчання студентів: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. Збірник наукових праць ЗОШПО. 2017, № 1 (27), вип. 20. С. 69–70.
5. Мартинова І. Запровадження інноваційних педагогічних технологій як засіб розвитку творчого потенціалу педагога. *Нова педагогічна думка*. 2016. 4 (88). С. 18–22.
6. Михненко Г.С. Информационный ресурс системы дистанционного обучения как инструмент формирования интеллектуальной мобильности будущих инженеров. *Вища освіта України у контексті інтеграції європейського освітнього простору*. К.: Гнозис, 2017. Вип. 37 – 1. Т. V (73). С. 185–195.
7. Ткаченко О.Ю. Використання інформаційних технологій у процесі формування комунікативних навичок іноземних студентів.

Методологія та практика лінгвістичної підготовки іноземних студентів: зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (Харків, 19 квіт. 2017 р.). Харків: ХНМУ, 2017. С. 289–293.

REFERENCES

- Antonova, O.E. (2015). *Pedahohichni tekhnolohiyi ta yikh klasyfikatsiya yak naukova problema [Pedagogical technologies and their classification as a scientific problem]*. Filimonova, T.V. and Tarnavska, S.V. (Comps.). Kyiv [in Ukrainian].
- Bondarenko, V. (2011). Innovatsiyni tekhnolohiyi yak faktor rozvytku suchasnykh informatsiynykh komunikatsiy informatsiyno-analitychnoho obsluhovuvannya dystantnykh korystuvachiv biblioteky [Innovative technologies as a factor of development of modern information communications of information and analytical service of distant library users]. *Naukovi pratsi Natsionalnoyi biblioteky Ukrainy im. V.I. Vernadskoho [Scientific works of V.I. Vernadsky National Library of Ukraine]*. Kyiv, 32, pp. 207–221 [in Ukrainian].
- Lalak, N.V. (2017). Interaktyvna model navchannya studentiv: problemy ta perspektyvy [Interactive model of student learning: challenges and perspectives]. *Naukovyy visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: Seriya "Pedahohika. Sotsialna robota" [Scientific bulletin of Uzhgorod National University: Series "Pedagogy. Social work"]*, 1 (27), 20, pp. 69–70 [in Ukrainian].
- Martynova, I. (2016). Zaprovadzhennya innovatsiynykh pedahohichnykh tekhnolohiy yak zasib rozvytku tvorchoho potentsialu pedahoha [Introduction of innovative pedagogical technologies as a means of developing the creative potential of a teacher]. *Nova pedahohichna dumka [New pedagogical thought]*, 4 (88), pp. 18–22 [in Ukrainian].
- Mykhnenko, H.YE. (2017). Informatsyonnyi resurs systemy dystantsyonnoho obuchenyya kak instrument formirovaniya intelektualnoi mobylnosti budushchikh inzhenerov [Information resource of the distance learning system as an instrument for the formation of intellectual mobility of future engineers]. *Vyshcha osvita Ukrainy u koneksti intehratsiyi yevropeyskoho osvitmoho prostoru [Higher education of Ukraine in the final integration of the European educational space]*. Kyiv: Hnozyz, 37 – 1, Vol. (73), pp. 185–195 [in Ukrainian].
- Tkachenko, O.YU. (2017). Vykorystannya informatsiynykh tekhnolohiy u protsesi formuvanya komunikatyvnykh navychok inozemnykh studentiv

[The use of information technology in the process of developing the communication skills of foreign students]. In: *Metodolohiya ta praktyka lnhvistychnoyi pidhotovky inozemnykh studentiv: zb. mater. Vseukr. Nauk.-prakt. konf. [The Ukrainian Science-practice conference “Methodology and practice of linguistic preparation of foreign students”]*. Kharkiv: Kharkiv National Medical University, pp. 289–293 [in Ukrainian].

Vasetska, L.I. (2017). Navchalno-metodychnyy kompleks yak osnova optymizatsiyi movnoyi pidhotovky inozemnykh studentiv u nefilolohichnomu VNZ (iz dosvidu roboty kafedry movnoyi pidhotovky ZDMU) [Educational and methodical complex as the basis of optimization of language preparation of foreign students in non-philological higher educational institutions (from the experience of the Department of Language Preparation of ZSMU)]. In: *Novitni pedahohichni tekhnolohiyi u vykladanni mov inozemnym studentam: Zb. materialiv Vseukrayinskoho naukovo-metodychnoho seminaru [The All-Ukrainian scientific and methodical seminar “The Newest pedagogical technologies in teaching languages to foreign students”]*. Kharkiv, pp. 45–52 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 15.02.2019

Васецька Лариса Іванівна, канд. пед. наук, доцент, керівник Центру підготовки іноземних громадян Запорізького державного медичного університету (69035, Запоріжжя, вул. Сталеварів, 31а); e-mail: vasetskalarysa@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-6622-112X>.

Васецкая Лариса Ивановна, канд. пед. наук, доцент, руководитель Центра подготовки иностранных граждан Запорожского государственного медицинского университета (69035, Запорожье, ул. Сталеваров, 31а); e-mail: vasetskalarysa@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-6622-112X>.

Larysa Vasetska, PhD in Pedagogics, Associate Professor, Head of Foreign Citizens Training Center, Zaporizhzhya State Medical University (69035, Zaporozhye, 31a st. Stalevaryv); e-mail: vasetskalarysa@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-6622-112X>.

Соловійова Ольга Володимирівна, канд. наук з держ. управління, доцент Запорізького державного медичного університету (69035, Запоріжжя, вул. Сталеварів, 31а); e-mail: ovsolovyova6@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-7321-0525>

Соловьева Ольга Владимировна, канд. наук по гос. управлению, доцент Запорожского государственного медицинского университета

(69035, Запорожъе, ул. Сталеваров, 31а); e-mail: ovsolovyova6@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-7321-0525>.

Olga Solovyova, PhD in Public Administration, Associate Professor, Zaporizhzhya State Medical University (Zaporizhzhya, 31a st. Stalevaryv); e-mail: ovsolovyova6@gmail.com; orcid: <http://orcid.org/0000-0001-7321-0525>.